

FÒRUM VIVES

Obrint marcs
d'intercanvi i reflexió
des de la universitat

INFORME LA PERSPECTIVA DE GÈNERE EN LA DOCÈNCIA I RECERCA UNIVERSITÀRIES

Tània Verge (UPF) i Teresa Cabruja (UDG)

Xarxa Vives
d'universitats

xarxa@vives.org
www.vives.org

Universitat Abat Oliba CEU. Universitat d'Alacant. Universitat d'Andorra. Universitat Autònoma de Barcelona. Universitat de Barcelona. Universitat de Girona. Universitat de les Illes Balears. Universitat Internacional de Catalunya. Universitat Jaume I. Universitat de Lleida. Universitat Miguel Hernández d'Elx. Universitat Oberta de Catalunya. Universitat de Perpinyà Via Domitia. Universitat Politècnica de Catalunya. Universitat Politècnica de València. Universitat Pompeu Fabra. Universitat Ramon Llull. Universitat Rovira i Virgili. Universitat de Sàsser. Universitat de València. Universitat de Vic · Universitat Central de Catalunya.

EL “PROBLEMA” QUE NO TÉ NOM EN LA DOCÈNCIA

«Durant aquest curs, se'ns ha insistit molt en la comprensió del gènere i el moviment feminista. Al principi, ens preguntàvem el perquè de l'aparició constant del problema en moltes de les classes. Moltes, fins i tot, el vam començar a avorrir... Tanmateix, hi va haver un dia on una companya va dir una frase que ens va fer reflexionar: “Si ens insisteixen tant en aquest problema social és perquè, potser, encara no s'ha resolt”. No recordem si aquestes van ser les seves paraules exactes, però fos el que fos, el que va dir ens va servir per afrontar el tema des d'una altra perspectiva. Ens vàrem començar a fixar en les injustícies del nostre voltant referents a la problemàtica de les dones, i vam començar a entendre que la lluita per la igualtat no havia fet res més que començar. Des d'aquell moment, comentàvem entre nosaltres els casos de desigualtat o misogínia que detectàvem i, ben aviat, vàrem anar prenent consciència de la gravetat de l'assumpte» (estudiant de grau, primer curs).

I EN LA RECERCA?

«The very first contributions from the nascent women's studies within political science criticised the assumptions of the male as the norm for political behaviour, of male dominance and of the eternal feminine. It was a central argument for us that this critique not be seen as merely a moral plea based on the unfairness of excluding women, but rather as a critique of how prejudice hinders a proper scientific approach and a full understanding of society. How was it possible, to take another example, to study the demand and supply of labour without paying any attention to the strong sex segregation in the labour market? (...).

Another type of hinder was a lack of academic response. It was annoying to meet colleagues who, instead of giving an academic response to your paper or talk, would tell you about their divorce or how they 'help' their wives at home. Even today you can meet colleagues who are unable to discuss, for instance, gender quotas in an academic way but prefer to talk at length about why they are personally against gender quotas. Electoral gender quotas have been adopted by more than fifty countries around the globe and, as such, are of scientific interest whether some researchers personally like quotas or not».

SUMARI

- ◆ 1 Objectius 2016-2017
- ◆ 2 Mandat legal i recomanacions internacionals
- ◆ 3 Resultats de l'informe
- ◆ 4 Reptes
- ◆ 5 Proposta de treball conjunt

1. Objectius 2016-2017

- ◆ Desenvolupar col·lectivament indicadors i eines per:
  - ◆ (a) Integrar la perspectiva de gènere (PG) en el currículum dels programes de grau i de postgrau
  - ◆ (b) Integrar la PG en totes les fases de la recerca
  - ◆ (c) Reforçar les carreres científiques que no encaixen en el *mainstream*.

PERSPECTIVA DE GÈNERE

Que la naturalesa i les implicacions del gènere i la seva intersecció amb altres eixos de desigualtat s'incorporin en el currículum de totes les assignatures / en les diferents fases de la recerca, defugint un tractament separat com un problema específic dins de les assignatures o en assignatures concretes / dins la investigació.

2. Mandat legal i recomanacions internacionals

◆ Europa:

- ◆ Action Plan of the Women and Science Unit (1999): *science BY / FOR / ON women*
- ◆ Consell de Ministres, Comunicat de Berlin (2003)
- ◆ Igualtat de gènere com a pilar de l'European Research Council (ERA):
  - ◆ VI Programa Marc, VII Programa Marc, Horitzó 2020, GERI

◆ Estat espanyol:

- ◆ LO 1/2004 de Mesures de protecció integral contra la violència de gènere
- ◆ LO 3/2007 per a la Igualtat efectiva de dones i homes
- ◆ LO 4/2007 d'Universitats
- ◆ Llei 14/2011 de la Ciència, la tecnologia i la innovació
- ◆ ANECA – igualtat d'oportunitats entre dones i homes en la definició de les competències

◆ Lleis d'igualtat del País Valencià (Llei 9/2003); de Catalunya (Llei 17/2015); de les Illes Balears (Llei 11/2016).

◆ També present en lleis autonòmiques d'universitats; plans de recerca i innovació; plans de polítiques de dones / igualtat de gènere; o estatuts d'autonomia – la transversalitat de gènere com a principi d'actuació administrativa

3.1. Diagnòstics realitzats

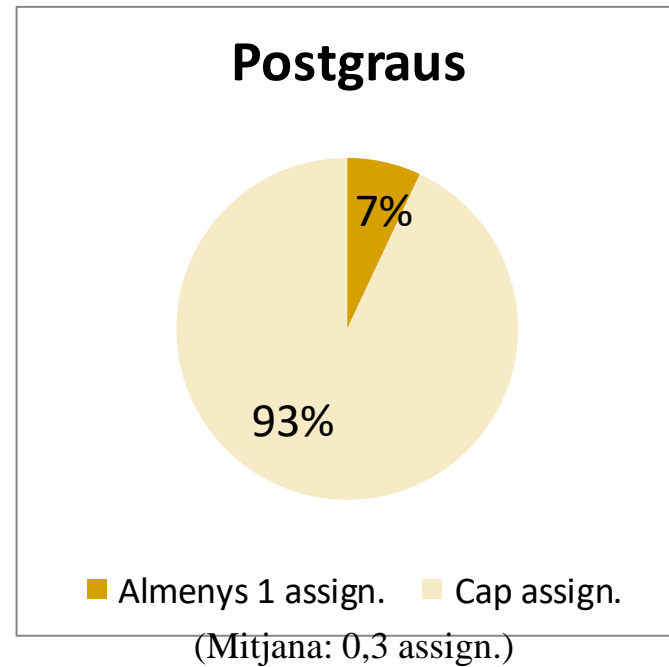
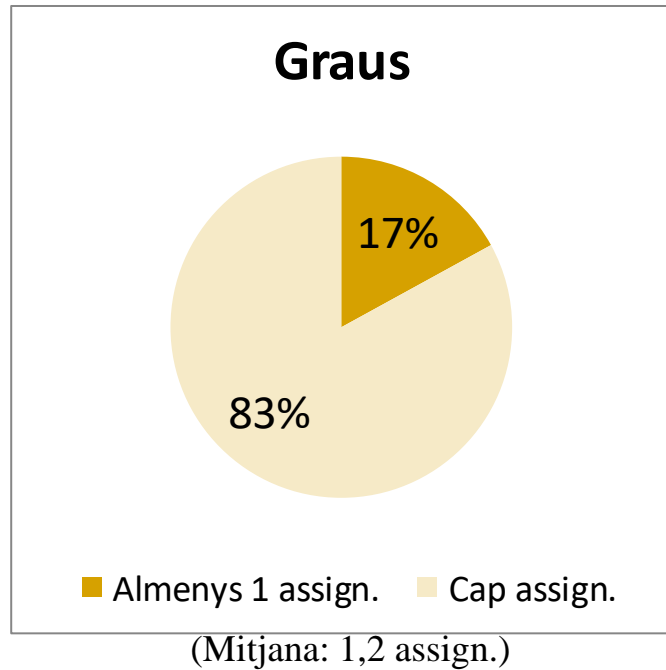
- ◆ Baix nombre de diagnòstics realitzats
- ◆ Sense seguiment en el temps
- ◆ Diferents metodologies, diferents indicadors
- ◆ Majoritàriament realitzats per unitats d'igualtat o professores feministes

DESTACATS

- **Docència: 7/15**
- **Recerca: 6/15**
  - **Puntuals**
  - **No institucionalitzats**
  - **PG no incorporada com a procés per part dels òrgans universitaris competents en docència i recerca**

3.2. El gènere en els programes de grau i de postgrau

67% assign. específiques de gènere són **optatives** en els graus i 38% en els postgraus

3.3. Programes especialitzats en estudis de gènere

- ◆ Inexistents a nivell de grau
- ◆ La major part de les universitats tenen un programa de màster especialitzat, però:
  - ◆ No tots els programes són oficials
  - ◆ En algunes universitats només existeix un programa (interuniversitari i interdisciplinar)
  - ◆ Poca presència en moltes àrees de coneixement, especialment les de ciències i tecnologia
- ◆ Baixa oferta a nivell de doctorat
  - ◆ També interuniversitaris i interdisciplinars (en ciències socials, jurídiques i humanitats)
  - ◆ Són programes molt recents (2014 o 2015)

3.4. Accions dels plans d'igualtat en docència i recerca

- ◆ Més accions incloses en els plans d'igualtat de les universitats que estan en la tercera o quarta edició
- ◆ Dificultats en l'establiment de bons indicadors que mesurin de manera efectiva l'execució de les accions
- ◆ Insatisfacció global per part de les unitats d'igualtat amb el grau d'execució de les accions
- ◆ Les unitats d'igualtat fan tots els papers de l'auca

3.5. Grups de recerca especialitzats

- ◆ Més grups en les universitats més grans
- ◆ La major part són de recent creació
- ◆ En el 49% dels grups totes les línies de recerca inclouen el gènere i en el 51% només alguna línia
- ◆ No sabem la proporció que representen aquests grups sobre el total de grups de recerca de les universitats
- ◆ Tampoc sabem el pes de la recerca en matèria de gènere dels grups que només treballen alguna línia

COMPOSICIÓ

- **IPs dones: 68%**
- **Grups amb majoria de dones: 70%**
- **Grups paritaris: 28%**

3.6. Segregació vertical en la gestió de la recerca (darrers deu anys)

- ◆ Coordinació de programes de doctorat: 31% de dones, de mitjana
- ◆ Escoles de doctorat: 6/15 universitats
- ◆ Vicerectorats de recerca: 8/15 universitats
- ◆ Només 4/15 universitats han tingut dones en Vcr Recerca i Escola doctorat
- ◆ Només 5/15 universitats tenen dones actualment en Vcr Recerca o Escola doctorat

QÜESTIONS DE FONTS

- **Gestió més feminitzada, més precaritzada?**
  - Reducció docent
  - Estatus

3.7. Reconeixement de les dones (darrers deu anys)

- ◆ Honoris causa: 19% de dones
- ◆ Lliçons inaugurals de curs acadèmic: 26% de dones
- ◆ Premis innovació docent (Generalitat de Catalunya – CIC): 23% de dones
- ◆ Medalla d'Honor Xarxa Vives: 28% de dones
- ◆ Cap iniciativa en perspectiva de gènere o estudis de gènere reconeguda

4. Reptes (I)

- ◆ Dèficit de dades completes i indicadors estandarditzats
- ◆ Impedeix realitzar diagnòstics complets i dissenyar accions efectives
- ◆ Calen dades sobre persones i sobre processos
- ◆ El gènere es produeix i reproduceix quotidianament a l'interior de les organitzacions

NO DATA, NO PROBLEM,
NO POLICY

4. Reptes (II)

- ◆ La 'càrrega de la prova' i els diagnòstics
- ◆ Contradicció en el fet que les Unitats d'Igualtat assumeixin tots els papers de l'auca i la posició perifèrica que ocupen en la política universitària
- ◆ Cal assegurar el compromís dels òrgans de direcció (universitat, facultats, departaments)
- ◆ Resistències institucionals al compliment dels mandats legals

COMPROMÍS I
SENSIBILITZACIÓ

4. Reptes (III)

- ◆ Proporcionar recursos i formació contribueix a erosionar les resistències → Responsabilitat institucional
- ◆ Gran potencial de la col·laboració interuniversitària en la producció i difusió d'aquests recursos
- ◆ Introducció d'incentius de reconeixement acadèmic en la formació en perspectiva de gènere

RECURSOS I FORMACIÓ

4. Reptes (IV)

- ◆ Responsabilitat institucional → Lògica del *gender mainstreaming* (tots els processos, totes les fases, tots els actors)
- ◆ Avaluació del professorat dins les universitats
- ◆ Reconeixement al professorat i facultats que promoguin el canvi
- ◆ El paper de les agències avaluadores en:
  - ◆ Avaluació del professorat (docència i recerca)
  - ◆ Acreditació/verificació dels programes
- ◆ Convocatòries específiques de projectes d'innovació docent

AVALUACIÓ I
RECONeixEMENT

Què fem? Proposta de treball conjunt

- ◆ Col·laboració interuniversitària de les unitats d'igualtat
- ◆ Elaboració de recursos d'accés obert
- ◆ Cerca de suport i finançament institucional

FÒRUM VIVES

Obrint **marcs**
d'**intercanvi i reflexió**
des de la **universitat**

Xarxa Vives
d'universitats

xarxa@vives.org
www.vives.org

Universitat Abat Oliba CEU. Universitat d'Alacant. Universitat d'Andorra. Universitat Autònoma de Barcelona. Universitat de Barcelona. Universitat de Girona. Universitat de les Illes Balears. Universitat Internacional de Catalunya. Universitat Jaume I. Universitat de Lleida. Universitat Miguel Hernández d'Elx. Universitat Oberta de Catalunya. Universitat de Perpinyà Via Domitia. Universitat Politècnica de Catalunya. Universitat Politècnica de València. Universitat Pompeu Fabra. Universitat Ramon Llull. Universitat Rovira i Virgili. Universitat de Sàsser. Universitat de València. Universitat de Vic · Universitat Central de Catalunya.